

освітня глобалізація є складним явищем, що виникло і розвивається під сукупним впливом політичного, економічного і культурного глобалізаційних чинників. Авторами статті з'ясовано основні пріоритети, цілі, методи, інструменти, очікувані результати інтернаціоналізації системи вищої освіти в Україні з урахуванням сучасних європейських тенденцій розвитку ринку освітніх послуг. Серед пріоритетів інтернаціоналізації ринку освітніх послуг в Україні визначені: посилення позиції України на міжнародній арені; готовність України активно діяти на ринку освітніх послуг; активізація процесу інституційного розвитку вітчизняних закладів вищої освіти; розвиток міжнародної освітньо-наукової діяльності шляхом установа сталих стратегічних партнерських зв'язків між університетами України й інших країн. Також у статті схарактеризовані чотири основні види експорту освітніх послуг, які Україна має активно розвивати: студентська мобільність, академічна мобільність, академічне партнерство, освітня експансія. Збільшення експорту освітніх послуг в напрямі Європейського Союзу повинно стати об'єктом і предметом цілеспрямованої національної політики української держави, орієнтованої на вирішення не лише освітніх, а й економічних, соціальних, політичних проблем. У контексті сучасних загальноєвропейських тенденцій розвитку вищої освіти основними напрямками розвитку системи вищої освіти в Україні автори визначають: модернізацію та впровадження нових освітніх програм та інноваційних технологій; створення належних умов для залучення кваліфікованих науково-педагогічних кадрів, закордонних також; інтернаціоналізацію науково-освітнього середовища; інтенсифікацію академічної та наукової мобільності студентів і викладачів, встановлення партнерських відносин із провідними навчальними закладами Європи і світу; розвиток і вдосконалення іншомовного середовища.

Ключові слова: вища освіта, глобалізація, досвід, Європейський Союз, інтеграція, інтернаціоналізація, ринок освітніх послуг, Україна.

УДК 378.14.25

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.12>

Грубі Т. В., Мірошніченко В. І.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

У дослідженні презентовано основні заходи реалізації освітньої політики України в контексті її євроінтеграційних процесів. Визначено пріоритетні завдання, що формує сьогодення перед вітчизняною вищою освітою, зокрема: якість освіти; зміни змістових її характеристик, формування єдиного національного освітнього простору, що відповідатиме вимогам часу та світовим стандартам. Визначено, що якість освіти є складною, багатовимірною характеристикою, що охоплює всі аспекти діяльності вищого навчального закладу, навчальну й академічну програми, навчальну та дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчальну базу і ресурси тощо.

Розглянуто різні концептуальні та практичні підходи до оцінки якості роботи вищих навчальних закладів Європи, проаналізовано американську та європейську моделі оцінки якості освіти у вишах. Визначено основні нормативні документи, що регламентують співпрацю європейських держав у галузі освіти. Серед них: Меморандум про вищу освіту в Європейському Співтоваристві, Маастрихтську угоду та Лісабонську стратегію. Зафіксовано європейські критерії та показники якості освіти.

Досліджено вітчизняні практики у сфері законодавства (Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті, Закон України "Про вищу освіту") і основні кроки в контексті створення системи забезпечення якості вищої освіти, згідно зі Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, зокрема створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Розглянуто виклики, наявні нині, щодо розбудови системи зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України. Виявлено, що досі не сформовано національну концепцію та систему гарантування якості вищої освіти. Запропоновано окремі заходи, що посилять якість і конкурентоспроможність вітчизняної вищої освіти.

Ключові слова: акредитація, глобалізація, євроінтеграція, інституційний аудит, інтернаціоналізація, освітні стандарти, якість освіти.

Глобалізаційні виклики сучасності детермінують нові вимоги до змісту, форм, методів і якості освіти. Відомий американський філософ, соціолог і футуролог Е. Тофлер, який є одним з авторів концепції постіндустріального суспільства, свого часу акцентував увагу на тому, що людство на початку XXI ст. переходить у стадію нової технологічної революції. Це спровокує зміни у способах мислення, догмах, ідеологіях. А зіткнення нових цінностей і технологій, нових геополітичних взаємин, способів життя та комунікації з усталеними традиційними формами вимагатимуть від особистості нових настанов, настроїв, форм поведінки [11].

Уже нині ми можемо переконалися в обгрунтованості висновків і прогнозів дослідника. Адже на сучасному етапі соціального розвитку маємо можливість спостерігати суттєві трансформації всіх без винятку соціальних інститутів, зокрема й освіти. Інтенсивний розвиток інформаційного суспільства, виклики, пов'язані з поширенням пандемії COVID-19, військові дії на території України, перехід більшості форм освіти

в дистанційний формат спровокували необхідність формування нової парадигми освіти, оновленої політики у сфері освітніх технологій і нових підходів до змісту та результатів освітньої діяльності.

Інтернаціоналізація освіти супроводжується посиленням міжнародної складової частини її окремих сегментів – національних, регіональних, освітніх систем. Це не означає втрати ними своєї самобутності, тут радше йдеться про формування нового освітнього середовища, у межах якого є можливою в найбільш ефективних формах реалізація національних інтересів його учасників та пошук вирішення важливих проблем світового розвитку. Водночас модернізація освіти та її інтеграція в європейський освітній простір мають зважати на особливі національні умови. У зв'язку із цим саме на освіту покладаються завдання реалізації балансу між інноваціями та традиціями, інтернаціональним і національними аспектами.

Україна задекларувала свої наміри щодо євроінтеграційного курсу, у зв'язку із цим серед ключових, пріоритетних завдань, що формує сьогоднішня перед вітчизняною системою освіти, визначимо такі: якість освіти; зміни змістових її характеристик (розширення сегмента практичної складової частини); формування єдиного національного освітнього простору, що відповідатиме вимогам часу та світовим стандартам.

Для України в культурно-цивілізаційному аспекті європейська інтеграція – це входження в єдину європейську спільноту, звернення до європейських культурних та політичних традицій. Як свідомий суспільний вибір перспектива європейської інтеграції – це істотний стимул, що забезпечить національну консолідацію та пришвидшить трансформаційні процеси сучасного українського соціуму [6, с. 36].

У зв'язку із цим набуває актуальності проблема якості та модернізації вітчизняної вищої освіти, що є одним із панівних чинників її інтеграції в європейський освітній простір.

Питання особливостей і тенденцій розвитку сучасної освіти загалом та вищої зокрема активно вивчаються світовими та вітчизняними дослідниками. Так, у звіті 2001 р. для Національної ради освіти Г. Хауг і Ч. Тауч зауважували, що саме вища освіта є потужним джерелом змін і реформ у Європі та виступає базисною складовою частиною її економічного і соціального розвитку.

Цікаві думки щодо цього висловлює С. Гарбен у роботі “Майбутнє вищої освіти в Європі” [12], де автор наголошує на тому, що формування ефективної системи вищої освіти Європи є важливим як із економічних, так і з неекономічних причин [1, с. 575]. Водночас він підкреслює неналежну дієвість правової бази. Останнє, як вважає він, формує прецеденти для повноцінного й ефективного розвитку європейської освітньої політики та детермінує вузькопрофільність і заангажованість вищої освіти на потребах внутрішнього ринку [12, с. 26]. Дослідник вважає сумнівною підтримку такого розвитку подій державами – членами Європейського Союзу (далі – ЄС). З розумінням, що ЄС ставить своєю метою комерціалізацію вищої освіти, держави – члени євроспільноти побоюються втратити свою освітню автономію, тому вони виступають за проведення цього процесу більш підзвітними та демократичними способами. З ним погоджується інший дослідник С. Вінсент-Ланкріна, який презентував дослідження “Міжнародна вища освіта: тенденції та перспективи”, автор теж вказує на відсутність чіткої політики інтернаціоналізації вищої освіти у країнах ЄС [7, с. 194].

Євроінтеграційні освітні тенденції стали предметом вивчення і вітчизняних науковців. Так, питання впровадження Болонського процесу в систему освіти вивчали Ф. Мойсеєва, В. Усачов, Ю. Рашкевич, В. Єгорова та Ж. Таланова. Шляхи, умови, підходи та методи забезпечення якості освіти загалом і вищої зокрема вивчали А. Дурдас, З. Рябов, М. Костецька, О. Локшина й інші. Водночас потребують більш ґрунтовного вивчення проблеми та виклики для вищої освіти України на шляху її євроінтеграційних кроків, зокрема й найбільш дієві й ефективні технології забезпечення її якості.

Актуалізація проблеми якості освіти зумовлена, як уже визначалося нами вище, низкою чинників, що характеризують принципову відмінність сучасного етапу цивілізаційного розвитку від попереднього, та вимагає рефлексії сутності освіти, розуміння того, що вона може запропонувати в майбутньому в контексті подальшого цивілізаційного поступу людства. Ще однією обставиною, що засвідчує актуальність і релевантність пошуку ефективних шляхів розбудови якісної освіти, є розвиток високих наукоємних технологій. У суспільстві таких технологій людський потенціал презентується як творчий ресурс, розвиток якого безпосередньо пов'язаний зі сферою освіти. Очевидно, що нові цивілізаційні виклики в багатьох країнах зумовили справжній освітній бум, який супроводжується глибинними реформами та модернізацією освіти [3, с. 17].

Якість освіти, на думку більшості фахівців, є складною, багатовимірною характеристикою, що охоплює всі аспекти діяльності вищого навчального закладу, навчальну й академічну програми, навчальну та дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчальну базу і ресурси тощо [2, с. 17].

Науковою спільнотою, міжнародними інституціями якість освіти трактується ширше. Одне з визначень, яке, наприклад, дає Фламандська асоціація співробітництва у сфері розвитку та технічної допомоги, таке: якісна освіта – це освіта, яка надає тим, хто навчається, можливість стати економічно продуктивними, здатність розвивати стійкі засоби до існування, робити внесок у мирне і демократичне суспільство, підвищувати власний, індивідуальний добробут. Тобто якісна освіта має забезпечити конкурентоспроможність фахівців на ринку праці [9, с. 133].

У сучасній світовій практиці використовуються різні концептуальні та практичні підходи до оцінки якості роботи вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ). Серед них найчастіше йдеться про результативний, репутаційний і загальний підходи. Так, репутаційний підхід у контексті оцінки якості професійного рівня освітніх програм і навчальних закладів загалом використовує експертний механізм. Результативний,

навпаки, базується на фіксації кількісних показників діяльності ВНЗ. Загальний підхід формується на принципах загального управління якістю (Total Quality Management, TQM) і вимог до системи менеджменту якості Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization, ISO).

Дані підходи існують у межах двох історично сформованих моделей оцінки якості: англійської та французької. Англійська модель базується на внутрішніх самооцінках вишівської академічної спільноти, а французька оперує зовнішніми оцінками ВНЗ із позицій його відповідальності перед суспільством і державою. Відзначимо, що загалом у Європі відсутня єдина система інституціональної оцінки діяльності університетів, у кожній державі існує своє бачення та підхід до забезпечення й оцінки якості вищої освіти. У нашій державі основними елементами оцінки якості є стандартизація, ліцензування, атестація й акредитація навчальних закладів. Базою оцінки якості є передусім державні освітні стандарти та державні вимоги. Саме в освітніх стандартах містяться вимоги до всіх складників навчального процесу: кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного й інформаційного наповнення.

Історично сформувалися американська та європейська моделі оцінки якості освіти у ВНЗ. До особливостей американської моделі відносять оцінку якості освіти у ВНЗ професійними експертами, а також шляхом акредитації та самооцінки. У межах даної моделі має місце поєднання суспільної та державної форм оцінки якості освіти, а базисним її принципом виступає незалежність від втручання в освітню діяльність і тиск на академічні свободи ВНЗ із боку держави. Важливим є також принцип практикоцентризму всієї американської системи освіти, а також затребуваність на ринку праці випускників американських вишів.

Європейська модель оцінки якості освіти, навпаки, суттєві повноваження в організації та визначенні рівня ефективності освітнього процесу покладає на державу через акредитацію державними агентствами. Наприклад, Національний комітет з оцінювання Франції, Національне агентство вищої освіти Швеції, Наукова рада Німеччини тощо.

Починаючи із середини ХХ ст. у Європі формується система координації освіти. У 1951 р. було укладено Договір про Європейську систему вищої освіти (передбачає фінансування Брюсселем програм професійної перепідготовки працівників). У Договорі про Європейські економічні системи 1957 р. визначено загальні принципи реалізації спільної політики в галузі професійної підготовки для розвитку національних економік і спільного ринку. Особливості співпраці європейських держав у галузі освіти зафіксовано в Меморандумі про вищу освіту в Європейському Співтоваристві (1991 р.), Маастрихтській угоді (1992 р.) та Лісабонському порядку денному (2000 р.).

Так, у ст. 165 Маастрихтського договору зафіксовано, що Європейський Союз сприяє розвитку якісної освіти шляхом заохочення співробітництва між державами – членами ЄС, за необхідності, підтримує та доповнює їхні дії, скеровує розвиток європейського виміру в освіті. Серед пріоритетних кроків у цьому напрямі визначені: заохочення мобільності студентів і викладачів шляхом академічного визнання дипломів і періодів навчання, сприяння співпраці навчальних закладів, розвиток обміну інформацією та досвідом із питань, загальних для систем освіти держав-членів, заохочення розвитку дистанційної освіти [10, с. 119].

Лісабонський порядок денний у площині освіти послідовно втілюється в життя через реалізацію низки стратегій: “Освіта і підготовка 2010” (2001 р.), “Освіта і підготовка 2020” (2009 р.), рамкових документів: “Болонська декларація” (1999 р.), “Копенгагенська декларація” (2002 р.), “Європейська довідкова система ключових компетентностей для навчання протягом життя” (2006 р.), “Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя” (2008 р.), “Європейська кредитна система для професійної освіти і підготовки” (2009 р.) “Болонський процес 2020” (2009 р.), флагманських програм: “Еразмус+”, “Горизонт 2020”, “Програма в галузі цифрових технологій для Європи”, “Програма для нових умінь і робочих місць”, “Європейська платформа проти бідності”, “Ініціатива для молодіжної зайнятості”, “Копернікус” тощо. Ці й інші нормативні документи сприяють формуванню спільного розуміння забезпечення якості навчання та викладання в межах Європейського Співтовариства. Останнє реалізується через систему заходів у контексті внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти та діяльності агентств забезпечення якості освіти [8, с. 166].

Відомо, що концепція якості вищої освіти, ухвалена в Лісабоні, синтезувала частинні концепції, розроблені в рамках Болонського процесу й системно об’єднані однією метою. До них належать:

- концепція тричастинної (формальна, неформальна, інформальна) освіти впродовж життя;
- концепція трициклової (бакалавр, магістр, доктор) вищої школи;
- концепція компетентнісного підходу;
- концепція навчальних кредитів;
- концепція інтеграції вищої освіти і досліджень на всіх циклах;
- концепція сумісності європейської і національної систем кваліфікацій та їх описів (дескрипторів);
- концепція гарантування якості вищої освіти (стандарти, процедури, рекомендації);
- концепція розмаїття європейських систем вищої школи та їх взаємної зрозумілості та визнання [5, с. 7].

Важливу роль у формуванні єдиної європейської моделі в багатьох країнах відіграє система залікових одиниць ECST (European Credit Transfer System), формування Європейської мережі забезпечення якості у вищій освіті – European Network of Quality Assurance in Higher Education (ENQA). Не менш важливу роль відіграє також створення credit system – загальноєвропейської системи оцінки знань. Уведення кредитної

системи освіти в Україні сприяє подальшій уніфікації вітчизняної системи вищої освіти, забезпечує відповідність її міжнародним стандартам Міжнародної організації зі стандартизації. У сучасній Європі визначено показники якості освіти:

- освітні індикатори Ради з освіти Європейського Союзу;
- освітні індикатори з освіти Міжнародного консультативного форуму з освіти для всіх;
- освітні індикатори ЮНЕСКО, Організації економічного співробітництва (далі – ОЕСР) тощо.

Для європейської системи забезпечення якості освіти пріоритетними кроками є забезпеченість студентів і роботодавців, суспільства загалом освітніми послугами високої якості, дотримання стандартів автономії закладів і установ [4, с. 106].

Україна враховує світові тенденції щодо конкурентоспроможності у сфері знань і розроблення дієвих механізмів забезпечення якості освітніх послуг. Наша держава уклала у 2005 р. Болонську декларацію та визначила поруч з іншими 44 державами Європи цілі та завдання освітнього поступу. Серед них такі: упровадження стандартів і принципів забезпечення якості освіти, присудження та визнання подвійних дипломів, зокрема на рівні доктора, упровадження національних кваліфікаційних рамок, створення можливостей для гнучких траєкторій навчання у вищій освіті, включаючи процедури визнання попереднього навчання. Наступним кроком стала регламентація низки наказів Міністерства освіти і науки (далі – МОН) України щодо програм реалізації кредитно-модульної системи навчання.

Інтегральним фундаментальним результатом комплексного Болонського процесу, що розпочався в Україні із 2005 р., можемо вважати формування європейської концепції якості вищої освіти (СКЯВО). Кінець кінцем, саме ця концепція покладена в основу Болонської стратегії нині. Якість залишається головним її пріоритетом. Хоча в умовах непомірного кількісного зростання закладів вітчизняної вищої школи і водночас відсутності національних ВНЗ серед високорейтингових університетів світу проблема якості вищої освіти в Україні також виходить на перший план [5, с. 86].

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI ст. підкреслена необхідність адаптації освіти до глобалізаційних і трансформаційних викликів. Закон України “Про вищу освіту” (2014 р.), у свою чергу, передбачає створення системи забезпечення якості вищої освіти згідно зі Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG 2005). Відповідно до Закону у 2015 р. створено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (NAQA). Нині Агентством реалізується масова акредитація освітніх програм закладів вищої освіти. Наприклад, упродовж 2019–2020 рр. проведено 1,4 тис. акредитацій і готується інституційна акредитація. Як показує практика, є низка викликів у контексті розбудови системи зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України. Серед них:

- нормативний супровід та чітка фіксація статусу Національного агентства, що забезпечить його автономність і незалежність у висновках і ухваленні рішень;
- формування законодавчої бази, що регламентуватиме процедури інституційної акредитації, діяльності незалежних агенцій оцінювання та забезпечення якості освіти, присудження наукових ступенів тощо.

Серед пріоритетних заходів підвищення якості освіти важлива роль належить вивченню й апробації досвіду інших країн шляхом виконання спільних науково-дослідних проєктів у межах реалізації міжнародних угод про науково-технічне співробітництво, використання системи кооперації, обміну студентами для стажування, отримання міжнародної акредитації, а також упровадження модульного розвивального навчання [4, с. 106].

Останніми роками Україна долучилася до проєктів міжнародних організацій ПРООН, ЄС, Європейського фонду підготовки, Світового банку, Британської ради, Ради Європи, Міжнародного фонду “Відродження” тощо. Цікавою та вельми плідною стала участь нашої держави у проєктах вивчення інституційного забезпечення та якості надання освітніх послуг у сфері підготовки педагогічних працівників – Training Assessment Project (TAP), який започаткований Світовим банком, і міжнародному дослідженні якості освіти PISA-2018 між МОН, УЦОЯО й ОЕСР, що дало змогу вперше у 2018 р. провести PISA в Україні. Протягом 15–31 травня 2017 р. відбувся пілотний етап дослідження, учасниками якого стали 3 000 учнів/студентів закладів системи загальної середньої освіти, вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, а основний етап дослідження було проведено у квітні – травні 2018 р. серед 5 998 українських учнів/студентів [9, с. 152]. Участь України в таких проєктах дозволяє здійснювати об’єктивний моніторинг якості освіти, а аналіз цих даних допоможе скоригувати освітню політику з метою підвищення якості освіти на основі впровадження компетентнісних засад.

Ще однією вагомою проблемою на шляху належного забезпечення якості вітчизняної освіти та продовження реалізації політики її інтеграції в європейський освітній простір є питання належного рівня державного фінансування. Адже від нього залежить не лише стан інфраструктури освітнього середовища, а й якість здобутих здобувачами знань, умінь і навичок. Європейські практики фінансування освіти використовують в основному принципи децентралізації. Так, Міністерства освіти встановлюють загальнодержавні норми фінансування та стандарти, згідно з якими управління освіти на місцях розподіляють кошти державного бюджету, а міські відділи презентують проєкти реалізації цих коштів. Для нашої держави такий досвід є досить корисним, адже в умовах політики децентралізації управління фінансове забезпечення освітньої сфери також перейшло у площину локального, регіонального рівнів і рівня територіальних громад [4, с. 106].

В основі фінансування системи вітчизняної освіти лежить принцип субсидіарності – розподіл видів витрат між державним бюджетом і місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача. Освітній бюджет 2020 р. за джерелами фінансування був розподілений так: 49 % виділено з коштів місцевих бюджетів, 21 % із коштів державного бюджету, 30 % становили кошти міжбюджетного трансферту на освітню субвенцію [9, с. 160]. Такий підхід до фінансування системи освіти вважаємо досить ефективним, адже він дозволяє враховувати специфіку регіону, запити та потреби різних навчальних закладів, скоординувати кошти в найбільш затребуваному напрямі.

Висновки. Отже, як показують результати нашого дослідження, у сучасній Україні досі не сформовано національну концепцію та систему гарантування якості вищої освіти. Останнє проявляється в таких чинниках:

- не сформовано уніфікованого підходу щодо системи безперервної освіти в єдності її формальної, неформальної й інформальної складових частин;
- у системі професійної освіти не узгоджено перелік галузей, спеціальностей, напрямів для всіх циклів вищої школи;
- не реалізовано на практиці повною мірою компетентнісний і кредитний підходи для розроблення національної системи кваліфікацій, оновлення стандартів, освітнього змісту, моделей фахівців;
- не визначено баланс між кількісними та якісними показниками вищої школи та її ресурсами (кадровими, фінансовими, інформаційними, дослідницькими, матеріально-технічними тощо) і результатами;
- не сформовано показників та критеріїв якісної вищої освіти, селекція її здобувачів і закладів не відбувається за ознаками якості [5, с. 90];
- досі відсутня ефективна система державного моніторингу якості освіти й інституційного аудиту;
- не досить сформовані механізми фінансування системи освіти.

Вирішення окреслених проблем видається нам цілком можливим за умов внесення змін у державну освітню політику. Зокрема, формування національної системи кваліфікацій, з урахуванням європейських кваліфікаційних стандартів, більш широке, неформальне впровадження компетентнісного та кредитно-модульного підходів навчання, скорочення кількості ВНЗ, вирішення проблеми балансу між структурою професійної підготовки, зокрема адекватні пропорції між підготовкою кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів і випускників ВНЗ.

Отже, якість освіти є важливим критерієм результативності системи освітніх послуг і ключовим чинником інтеграції України в єдиний європейський освітній простір. Вона виступає одним із базисних показників, за яким у міжнародній практиці прийнято визначати результативність функціонування системи освіти будь-якої держави й ефективність управління нею. Саме тому пріоритетом державної освітньої політики мають бути підвищення її якості та конкурентоспроможності.

Використана література:

1. Антонюк В. Інтеграція вищої освіти України в європейський освітній простір для розвитку людського капіталу. *Журнал європейської економіки*. 2021. Т. 20. № 3 (78). С. 573–595.
2. Вища освіта і Болонський процес : навчальний посібник / за ред. В. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 380 с.
3. Ганаба С. Стандартизація тестового контролю перевірки засвоєння знань як фактор якості історичної освіти. *Проблеми дидактики історії* : збірник наукових праць / редкол. : С. Копилов (гол., наук. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 11. С. 17–24.
4. Гаращук О., Куценко В. Забезпечення якісної освіти в контексті імплементації світового досвіду в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Міжнародні економічні відносини та світове господарство"*. 2018. Вип. 20. Ч. 1. С. 104–108.
5. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи : монографія / за заг. ред. Ф. Вашука. Ужгород : ЗагДУ, 2011. 560 с.
6. Мойсєєва Ф., Усачов В. Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2014. № 1. С. 36–40.
7. Мосьпан Н. Тенденції розвитку вищої освіти: дослідження учених Європейського Союзу. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 4 (8). С. 191–198.
8. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; редкол. : В. Кремень (гол.) та ін.. Київ : КОНВІ Прінт, 2021. 384 с.
9. Освіта в Україні: виклики та перспективи : інформаційно-аналітичний збірник. Київ : Інститут освітньої аналітики, 2020. 292 с.
10. Україна – Європейський Союз: зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991–2009) / за заг. ред. С. Камішева (кер.) та ін. Київ : Юстініан, 2010. 608 с.
11. Тофлер Е. Третя хвиля. Київ : Всесвіт, 2002. 480 с.
12. Garben S. The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law. *LEQS Paper*. 2012. № 50. 50 p. URL: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/pdfs/LEQSPaper50> (дата звернення: 05.09.2022)

References:

1. Antoniuk V. (2021). Intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy v yevropeyskyi osvittii prostir dlia rozvytku liudskoho kapitalu [Integration of higher education of Ukraine into the European educational space for the development of human capital]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*. Tom 20. № 3 (78). S. 573–595 [in Ukrainian].
2. Vyshcha osvita i Bolonskyi protses: navchalnyi posibnyk / za red. V. H. Kremenia (2004) [Higher education and the Bologna process]. Ternopil : Navchalna knyha-Bohdan. 380 s. [in Ukrainian].
3. Hanaba S. (2020). Standartyzatsiia testovoho kontroliu perevirky zasvoiennia znan yak faktor yakosti istorychnoi osvity [Standardization of test control of knowledge acquisition as a quality factor of historical education]. *Problemy dydaktyky istorii : zbirnyk naukovykh prats* / [redkol. : S. Kopylov (holova, nauk. red.) ta in.]. Kamianets-Podilskyi : Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka. Vyp. 11. S. 17–24 [in Ukrainian].
4. Harashchuk O. V., Kutsenko V. I. (2018). Zabezpechennia yakisnoi osvity v konteksti implementatsii svitovoho dosvidu v Ukraini [Ensuring quality education in the context of implementation of world experience in Ukraine] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo"*. Vyp. 20. Chast. 1. S. 104–108 [in Ukrainian].
5. Intehratsiia v yevropeyskyi osvittii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy (2011) [Integration into the European educational space: achievements, problems, prospects]: *Monohrafiia / Za zah. red. F. H. Vashchuka*. Uzhhorod : ZakDU. 560 s. [in Ukrainian].
6. Moisieieva F., Usachov V. (2014). Yevropeiska intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu [European integration of higher education of Ukraine in the context of the Bologna process]. *Nauka. Relihiia. Suspilstvo*. № 1. S. 36–40 [in Ukrainian].
7. Mospan N. V. (2014). Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity: doslidzhennia uchenykh Yevropeiskoho Soiuzu [Trends in the development of higher education: a study of scientists of the European Union]. *Osvitolohichnyi diskurs*. № 4 (8). S. 191–198 [in Ukrainian].
8. Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini: monohrafiia (2021) [National report on the state and prospects of education development in Ukraine] / *Nats. akad. ped. nauk Ukrainy ; [redkol. : V. H. Kremen (holova), V. I. Luhovy (zast. holovy), O. M. Topuzov (zast. holovy)] ; za zah. red. V. H. Kremenia*. Kyiv : KONVI PRINT. 384 s. [in Ukrainian].
9. Osvita v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy (2020) [Education in Ukraine: challenges and prospects]. *Informatsiino-analitychnyi zbirnyk*. Kyiv : Instytut osvittnoi analityky. 292 s. [in Ukrainian].
10. Ukraina – Yevropeyskyi Soiuz: zibrannia mizhnarodnykh dohovoriv ta inshykh dokumentiv (1991–2009) (2010) [Ukraine – European Union: collection of international treaties and other documents (1991–2009)] / za zah. red. S. O. Kamysheva (ker.) [ta in.]. K. : Yustinian. 608 s. [in Ukrainian].
11. Toffler E. (2002). *Tretia khvyliia* [The third wave]. Kyiv : Vsesvit. 480 s. [in Ukrainian].
12. Garben S. (2012). The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law. URL: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/pdfs/LEQSPaper50> (data zverennia: 05.09.2022).

Grubi T., Miroshnichenko V. Quality of education as a prerequisite for the integration of Ukraine into the European educational area

The study presents the main measures of educational policy implementation in Ukraine in the context of its European integration processes. Priority tasks shaping the present for domestic higher education have been identified, in particular: quality of education; changes in its content characteristics, the formation of a unified national educational space that will meet the requirements of the time and world standards. It was determined that the quality of education is a complex, multidimensional characteristic that covers all aspects of the activity of a higher educational institution, educational and academic program, educational and research work, teaching staff and students, educational base and resources, etc.

Various conceptual and practical approaches to the evaluation of the quality of work of higher educational institutions in Europe are considered, the American and European models of evaluation of the quality of education in universities are analyzed. The main regulatory documents regulating the cooperation of European states in the field of education have been defined. Among them: the Memorandum on Higher Education in the European Community, the Maastricht Agreement and the Lisbon Strategy. European criteria and indicators of the quality of education have been recorded.

Domestic practices in the field of legislation (the National Doctrine of Education Development in Ukraine in the 21st century, the Law of Ukraine "On Higher Education") and the main steps in the context of creating a system of quality assurance of higher education, in accordance with the Standards and recommendations for quality assurance in the European area of higher education, were studied. education, in particular, the creation of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education. The challenges that exist today regarding the development of the system of external quality assurance of higher education in Ukraine are considered. It was revealed that the national concept and system of guaranteeing the quality of higher education has not yet been formed. Separate measures are proposed that will strengthen the quality and competitiveness of domestic higher education.

Key words: accreditation, globalization, European integration, institutional audit, internationalization, educational standards, quality of education.